

המושג "תולעת" הוא שריד לתקופה שבה נהגו למיין את היצורים אך ורק לפי צורתם החיצונית. נכללים בו נציגים ממערכות שונות, שהמשותף להם הוא גוף מאורך בעל סימטריה דו-צדדית, הזוחל על המצע, או, במקרים יוצאים מהכלל, שוחה. מטעמי נוחות דבקנו גם אנו בשם זה, כאשר בדפים נפרדים מיוצגים בני מערכות ומחלקות שונות. מערכת התולעים השטוחות, המאגדת תולעים חסרי חלל-גוף משני (תכונה המאפיינת את היצורים הכי ירודים, בים וביבשה). גופן שטוח וראשן לא-מפותח; עיניהן, אם יש, הן בליטות זעירות של תאי חוש רגישים לאור. הפה נמצא בצדו הגחוני של הגוף, קבוצה אחת מהן היא תולעים שוחות וזוחלות צבעוניות המחקות לעתים חשופיות או יצורים אחרים, מה שמנצל את אפקט ההרתעה של האחרונים. תולעי סרט הן תולעים דקיקות ודמויות סרט צר, המכווצות ופושטות גופן חליפות (תנועה פריסטילית). ראשן רחב במקצת מגופן ונושא כמה זוגות עיניים זעירות. מעל לפה חדק, היוצא מחלל נפרד - חלל החדק. אורכו מגיע, בכמה מינים, למחצית מאורך הגוף כולו. החדק הנשלף כהתהפך כפפה כשלחץ המים בחללו גובר, דוקר בחוד שבקצהו את טרפו ומשתקו. אחד הסוגים השכיחים הוא סרטון המצוי בקרקע חולית ובין אבנים, כשרק מקצתו חשופה. תולעים סיפוניות הם יצורים דמויי-תולעת שהתמחו בחדירה לחללי בוץ או בקידוח מחילות באבן-גיר רכה. להם חדק המצויד בשיניים זעירות נעוצות בעור, המסייעות להן בחפירה. תולעי בטנה אף הם דמויי-תולעים, שצורתם מאורכת או גלילית כצורת הבוטן ולה ספק-זנב ספק-חדק מאורך, אשר בכמה מהמינים מתפצל לשתיים. הנציג המפורסם ביותר בקבוצה זו הוא **בונליה**, תולעת הפלנקטון ששם העממי - "חיצו צלופן" בשל צורתם המאורכת ושקיפותם. הם רוחפים במים, שוחים באמצעות סנפירים שקופים, המזכירים במקצת צורת דג. הפה, נושא זיפים הכפופים כשיניים לתפיסת המזון העילאית והמוכרת יותר בקבוצות התולעים הן **התולעים הפרוקות**, המיוצגות בים על ידי **מחלקת הרב-זיפיות** המונה, במפרץ אילת בלבד, כמה מאות מינים, המתחלקים לשתי קבוצות: **ניידות וניחות**. כשמן כן הן - הניידות נעות וזוחלות על המצע - ולעתים שוחות, וטרפות או ניזונות מפגרי דגים, בעוד הנייחות חפורות בקרקע או בתוך נרתיקים העשויים ריר, גיר מוצק או חול מודבק. לכל קבוצה מוקדש עמוד או יותר, והגלריה מייצגת אותם נאמנה. גם כאן היעזרו גם בחצים המאפשרים

המיון בגלריה..

מחקר התולעים במפרץ אילת איננו שלם. מינים חדשים מתגלים חדשות לבקרים, וההבדלים ביניהם לא תמיד בולטים לעין הלא-מקצועית. אי לכך אנו מביאים כאן מדגם לא-מייצג של מינים שקל לזהותם או/ו מינים שדווחו מהמפרץ, ולחובב יש בהם עניין בשל צורתן או תכונותיהם. הרבה מהמינים שראינו וצילמנו לא הצלחנו לזהותם. נסתפק בתמונות המתעדות נוכחותם, ונשאיר את ההחלטה על זהותם לעתיד

יעקב דפני .

את הדפים המוקדשים לתולעים אני מקדיש לזכרה של חוקרת מסורה ופעלתנית, שהתעמקה בעיקר בתולעים הפרוקות הנייחות. – ד"ר **נחמה בן-אליהו**. יחד עמה גיליתי והיא תיארה מין וסוג חדש של תולעים בונות שוניות זוטא, היא נקראת סלילונית אילתית ושמה המדעי *Filigranella elatensis* Ben-Eliahu & Dafni, 1979 (מימין), **מיכאל לוין** וצלם מהפיליפינים, שם מצוי המין הזה, ששלח לנו את התמונה בהוקרה. חבל רק שתולעים אלה נעלמו כליל מהנוף התת-ימי באילת כתוצאה מזיהום הים וונדליזם..